

A.SƏHHƏTİN "VƏTƏN" ŞE'RİNİN TƏHLİLİ

Şagirdlərin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunması, onlarda torpağa məhəbbət, yurda sevgi kimi üvi hissələrin formalaşdırılması məktəblərin qarşısında qoyulan mühüm tələblərdən biridir. Bu tələblərin həyata keçirilməsi üçün mən Vətən mövzusunda yazılmış əsərlərin tədrisinə xüsusi əhəmiyyət verirəm. Belə əsərlərdən biri Abbas Səhhetin VI sinfin ədəbiyyat proqramına daxil edilmiş "Vətən" şe'ridir. Şagirdlər A.Səhhetin şe'rləri ilə hələ uşaq bağçalarında tanış olur, sonra ibtidai sinifdə öyrənirlər. V sinifdə isə "Yay səhəri" şe'ri oxuyub şairlə yaxından tanış olurlar. Buna görə sinifdə onlar "Vətən" şe'ri böyük maraqla qarşılayır və əsərin dilində çoxdu ərəb-fars sözlərinin olmasına baxmayaraq, onu asanlıqla əzbərləyirlər.

VI sinif şagirdləri A.Səhhetin həyat və yaradıcılığı ilə müəyyən qədər tanış olduqları üçün "Vətən" şe'rinin tədrisi zamanı giriş müsahibəsində belə suallardan istifadə edirəm: 1) A.Səhhet neçənci ildə və harada anadan olmuşdur? 2) A.Səhhetin hansı əsərləri vardır? Siz bunlardan hansılarını oxumuşsunuz? 3) A.Səhhetin şair və yazıçı dostlarından kimləri tanıyırsınız? 4) Şair nə vaxt vəfat etmişdir?

Müsahibədən sonra şe'rdəki çətin sözləri aydınlaşdırmağa başlayıram. Doğrudur, şe'rdə işlədilmiş ərəb və fars sözlərinin izahı dərslərdə verilmişdir. Lakin bəzi hallarda izahı verilmiş sözləri misrada və beytdə yerinə qoyanda məna anlaşılmır. Buna görə də ayrı-ayrı çətin sözləri aydınlaşdırmaqla yanaşı, misraların və beytlərin də mənasını izah edirəm; yəni izahlı oxu vasitəsilə şe'rin məzmununu aydınlaşdırıram. Yalnız bundan sonra şe'rin təhlilinə başlayıram.

Şe'rdə Vətəni sevməkdən söhbət gəldiyi üçün onun təhlili çətinlik tələtmir. Mən əvvəlcə şairin diqqət mərkəzində qoyduğu məsələlərə toxunuram: A) Biz Vətəni nə üçün sevməliyik? V) Vətən bizim neyimizdir? C) Hər adam öz Vətəni uğrunda canından keçərmimi? Ç) Vətəni sevməyən olarmı?

Şair öz fikrini aydın və səlis bir dillə ifadə etdiyindən şe'rin ideyası oxucuya tez çatır, onu həyəcanlandırır. Vətəne məhəbbət hissini daha da gücləndirir. Belə ki, şair sadəcə olaraq, "Vətəni sevin!" deməklə kifayətlənmiş, fikrini çox sadə və təbii ifadələrlə bildirir.

*Vətənim verdi mənə nəni nəmək,
Vətəni, mənə, unutmaq nə demək?!
Anadır hər kişiye öz vətəni
Bəsleyib sinesini üstündə onu,
Südüdür, kim dolanıb qanımlı olub,
O mənə sevgili cananımlı olub.*

Şair Vətəni sevmək fikrini əsaslandırıldıqdan sonra, onu göz bebeyi kimi qorumağa, Vətən uğrunda canından keçməyə hazır olduğunu sadə, aydın, lirik bir dildə ifadə edir.

*Saxlıram gözlerim üstə onu mən,
Öləm, əldən əgər gətse vətən.*

A.Səhhet yuxarıdakı fikrini daha da qüvvətləndirmək üçün qeyd edir ki, Vətənin sərvətlərini, bizi bəxş etdiyi nemətləri unutmaq mümkün deyildir: "Vətənin neməti nisyən olmaz". Lakin şair buradaca qeyd edir ki, hər adam öz Vətəni qorumağa, onun uğrunda canından keçməyə hazırımı? O, bu suala da çox aydın, sadə və yığcam cavab verir: "Naxələflər ona qurban olmaz".

Əsərdəki fikirləri şagirdlərə daha yaxşı mənimsətmək, onlarda vətənpərvərlik hissini gücləndirmək məqsədilə doğma yurd uğrunda canlarından keçən, onu qanı və canı bahasına düşmənlərdən qorumağa çalışan mərd Azərbaycan oğullarının ölməz qəhrəmanlığından söhbət açır, onların şücaətlərindən misallar gətirirəm. Eyni zamanda Vətənin dar və ağır günlərində ona xəyanət edənlərə də nifrət hissi aşılayır və bədil əsərlərdən, kinofilmlərdən gətirdiyim misallarla fikrimi qüvvətləndirirəm.

A.Səhhet "Vətəni sevmək lazımdır!" — deyə irəlilə sürdüyü çox mühüm məsələni yalnız bir neçə əsaslı dəlillə sübut etməklə kifayətlənmiş, Vətən torpağının müqəddəsliyini aşağıdakı beytlə çox gözəl ifadə edir:

*Vətən əcdadımızın mədənidir,
Vətən övladımızın məskənidir.*

Şairə görə, Vətənin hər qarışı müqəddəsdir, çünki burada atababalarımız dəfn olunmuşlar, çünki bura övladlarımızın yurdu, yuvasıdır. Buna görə də A.Səhhet belə bir nəticəyə gəlir:

*Vətəni sevməyən insan olmaz,
Olss, ol şəxsde vicdan olmaz.*

Göründüyü kimi, şe'rdən doğan çox böyük və dərin məna vətənpərvərlik tərbiyəsi üçün əhəmiyyətli və qiymətli dir.

Səadət ƏHMƏDLİ,
Bakının Bineqedi
rayonundakı 246 sayılı
məktəb-lisəyin Azərbaycan dili
və ədəbiyyat müəllimi.